

Breng uw vinger in de wonden ;
Leg uw hand maar in Mijn zij."

„Heer! Mijn God!" zoo roept nu Thomas,
„Neen, nu heb 'k geen twijfel meer ;
Nu gij in Uw groote liefde
Ook mij opzoekt, lieve Heer!"
„Zalig zijn zij", zegt de Heere,
„Die gelooven zonder zien,
Hun zal Ik het eeuwig leven
In den zaal'gen Hemel biën."

Nu verscheen de Heer Zijn jong'ren
Aan de zee Tiberias,
Waar reeds Petrus met zijn vrienden
Weder aan het visschen was.
„Kind'ren! hebt gij een'ge toespijs?"
Aldus spreekt de Heer hen aan.
„Neen," is 't antwoord, „niets gevangen,
't Visschen is zeer slecht gegaan."

„Werpt het net ter rechter zijde,
Dan vangt gij ook zeker meer."
„Petrus!" fluistert nu Johannes,
„'t Is voorzeker onze Heer!"
't Net wordt nu weer uitgeworpen,
En hun moeite rijk beloond,
Want de Heiland heeft Zijn vrienden
Hier nog eens Zijn macht getoond.

Petrus aarzelt nu niet langer :
't Is zijn Meester en zijn Heer,
Werpt zijn kleed'ren om zijn schouders
En springt ijlings in het meer.
Hij, de vuur'ge, moed'ge Petrus,
Zwemt nu spoedig naar het land,
En aanbidt zijn dierb'ren Heiland,
Die hen wachtte aan het strand.

Daar, aan 't strand, moet nu de Apostel,
Die zijn Heer hier wedervindt,
Driemaal achtereen betuigen,
Dat hij Hem nog teêr bemint.
Hieraan werd, al was 't met droefheid,
Door d' Apostel graag voldaan,
En de Heere stelt hem weder
Tot een zorgend herder aan.

Zoo heeft Jezus voor de Zijnen
Door Zijn onverwinb're kracht
Dood en hel eens overwonnen
En verbroken 's vijands macht.
Ja, voor allen, die gelooven
In den Heiland als hun Heer,
Is den dood zijn macht ontnomen
En verdoemt hen nimmermeer.

L.

Bonifacius, de Apostel der Duitschers

DOOR

A. DE JONG.

Ofschoon de Gothen, Bourgondiërs en
Vandalen, toen zij hun intrek namen
in de Romeinsche provinciën, reeds tot het
christelijk geloof waren overgegaan, hingen
de eigenlijke bewoners van Duitschland, ook
nadat zij door Chlodwig en diens opvolgers
met de Franken waren vereenigd, toch nog
altijd het oude heidendom aan. Wel is waar
waren er reeds in de 7e eeuw Engelsche
en Frankische monniken, als Columbanus,

Gallus, Kiliaan, Rupertus e.a. naar Duitsch-
land gekomen, waar zij in verschillende
oorden het evangelie gepredikt hadden,
maar het aantal christenen was nog zeer
gering en de menigte des volks wederstond
hardnekkig alle bemoeiingen dier vrome
mannen. Eindelijk gelukte het een Angel-
saksischen monnik, door gloeienden geest-
drift en opofferende liefde, de meeste Duit-
sche stammen voor het christendom te
winnen en in het grootste gedeelte des

lands het heidendom voor altijd uit te roeien. Van dezen vromen man willen wij den lezer een en ander meedeelen, niet alleen omdat hij een Evangelie-bode was, maar ook omdat hij ook aan onze voorouders zulke uitnemende diensten heeft bewezen.

Winfried, later Bonifacius genoemd, was te Kirton in Wesfex¹⁾ (Engeland) uit een voorname Angelsaksische familie geboren. Reeds op school, waar hij zich door aanleg en zeldzame leergierigheid van alle knapen van zijn leeftijd onderscheidde, rijpte bij hem het besluit om zijn leven aan de uitbreiding van het christendom te wijden. Doch eerst na een langdurig verzet stond zijn vader hem toe, zich aan den geestelijken stand te wijden. Tot zijn verdere vorming vertoefde Winfried nu vele jaren in een door vroomheid en geleerdheid zijner monniken beroemd klooster en werd op zijn dertigste jaar priester. Getrouw aan zijn vroeger besluit begaf hij zich nu terstond naar Duitschland. Welke gevaren hem daar te wachten stonden wist hij reeds uit de lotgevallen zijner voorgangers; doch alle pogingen zijner bloedverwanten en vrienden, om hem van zijn voornemen terug te brengen, waren vruchteloos. Hij gevoelde zich door den Heere, dien hij liefhad, geroepen om de blijde boodschap aan niet-wetenden te brengen.

Winfried begaf zich allereerst naar Friesland om zijn landgenoot Willebrord in de bekeering der Friezen te helpen, maar spoedig overtuigde hij zich er van dat dat volk toen nog weinig vatbaar was voor het christendom. Het volgend jaar keerde hij naar zijn vaderland terug, waar hij door zijne ordebroeders tot abt werd gekozen. Hij was echter vast besloten om het aangevangen werk niet op te geven; hij sloeg de hem aangeboden waardigheid af en begaf zich naar Rome. Paus Gregorius II, die terstond zag met welk een ijverig en

godvreezend man hij te doen had, vuurde hem tot zijn werk aan en zond hem in 718 met eenige aanbevelingsbrieven naar Duitschland.

Nu trok Winfried met nieuwen moed naar Thüringen, waar het christendom wel is waar sedert twee eeuwen bekend was, doch door de vele heidensche slaven en Czechen²⁾, die zich hier ophielden, was de reine leer zoozeer met heidensche elementen vermengd, dat er nauwelijks een spoor van christelijk leven te vinden was. Met krachtige woorden vermaande hij nu de grooten des lands, van den afgodendienst tot de vereering van den levenden God terug te keeren, doch hij kon hier slechts korten tijd vertoeven, wijl hij vernam dat de Friezen aan Karel Martel onderworpen waren. Terstond ijde Winfried nu naar Friesland en arbeidde daar drie jaren met dit gevolg, dat velen het heidendom afzwoeren en Willebrord hem met de waardigheid van bisschop beloonen wilde. Winfried weigerde echter den bisschopsstaf aan te nemen, aangezien hij nog geen vijftig jaren telde.

Daarop predikte hij den Hessen het Evangelie, stichtte in hun land een klooster en reisde andermaal naar Rome. Hier ontving hij van den Paus de bisschoppelijke waardigheid en den naam Bonifacius; ook gaf deze hem aanbevelingsbrieven aan vele vorsten en geestelijken en aan Karel Martel mede. Van dezen ontving hij een veiligheidsbrief aan alle hertogen en graven in het rijk der Franken, waardoor hij andermaal naar Hessen kon terugkeeren. Hoe werd Bonifacius echter teleurgesteld, toen hij bemerkte dat velen, vroeger door hem tot het christendom overgaan, weder tot den afgodendienst waren teruggekeerd!

Om door een krachtige daad het geloof aan de afgoden te vernietigen legde hij zelf de hand aan den eeuwenouden, den

¹⁾ Wesfex (d.i. West-Saksen) was een in de 5e eeuw door de Angelsaksen gesticht koninkrijk; het bevatte de tegenwoordige graafschappen Cornwallis, Devon, Somerset, Wiltshire, Southampton en Berkshire en het eiland Wight.

²⁾ Een tak van den Slavonischen volksstam, die zich in de zesde eeuw, door de Avaren verdrongen, in Bohemen vestigde.

god des donders gewijden eik, die in de nabijheid van het tegenwoordige Geismar stond, en velde den boom met krachtige hand, terwijl de priesters en het volk in stomme ontzetting den bliksemstraal afwachtten, die, naar hunne meening, den verachter van den god Thor vernietigen zou. Toen hunne verwachting echter niet werd vervuld, erkenden velen de machteloosheid hunner goden en lieten zich doopen. Op de plaats, waar de eik had gestaan, richtte Bonifacius nu een huis op en van het hout bouwde hij eene aan Petrus gewijde kapel (744), welke later door het beroemde klooster Fulda vervangen werd.

Nog grooter moeilijkheden ondervond de onvermoeide man in Thüringen, want hier kante zich niet alleen het volk tegen de verdere uitbreiding van het christendom, maar hij werd ook door vele dwalende priesters in zijnen arbeid tegengewerkt, zoodat hij velen uit hun ambt ontzette en nieuwe in hunne plaats aanstellen moest. Ondersteund door zijn trouwe helpers stichtte hij nu in alle deelen des lands kerken en kloosters, zocht tegelijk met het heidendom de vele christelijke dwaalbegrippen uit te roeien en met het christelijk geloof ook christelijke zeden en christelijk leven te verbreiden. Zoo nam het aantal bekeerlingen met den dag toe; de invloed van de nieuwe leer werd steeds grooter en gunstiger voor de vorming en de zedelijkheid des volks, ja zelfs voor de verbetering van landbouw en veeteelt; de nieuw gestichtte kloosters werden toevluchtsoorden voor verdrukten en vervolgdten, herbergen voor reizigers, oefenscholen voor kunst en wetenschap en hospitalen voor zieken.

Toen Bonifacius den uitslag zijner werkzaamheden aan den Paus berichtte, schonk deze hem den titel van aartsbisschop en verzocht hem, nog eenmaal naar Rome te komen. Op zijne reis derwaarts werd de edele godsgezant overal waar hij aankwam eervol ontvangen, en zelfs uit ver afgelegene oorden stroomden menschen toe om den geloofsheld te zien en te hooren. Na een lang oponthoud te Rome, waar de Paus

hem met allerlei eerbetooningen overlaadde, keerde hij naar Duitschland terug, vast besloten om de kerkinrichting van het gansche land gelijkmatig te ordenen en alles onder den Roomschen stoel te brengen. Te dien einde verdeelde hij Beieren in vier bisschoppelijke diocesen (besturen), stichtte in Franken en Thüringen drie nieuwe bisdommen en de later door hare kloosterscholen zoozeer beroemde abdij Fulda; ook riep hij in 742 de eerste Deutsche kerkvergadering bijeen, op welke vergadering strenge wetten tegen den onchristelijken wandel der geestelijken werden gegeven en alle Deutsche bisschoppen hunne onderwerping aan den Paus schriftelijk verklaarden. Door Pepijn den Korte daarin ondersteund, stelde hij nu ook in het westelijk deel van het Frankenland de oude kerkordening weder in en liet de opperheerschappij des Pausen door alle bisschoppen belijden.

Hoezeer Bonifacius den Paus als het zichtbaar opperhoofd van Christus' kerk eerde, hoe ijverig hij er zich op toelegde, diens aanzien te bevestigen, toch schroomde hij geenszins, in hem te laken wat hem laakbaar en verwerpelijk toescheen. Zoo schreef hij eens aan paus Zacharias: „Wanneer er onwetende Duitschers te Rome komen en het vele verkeerd, dat ik hen verbied, zien, dan meenen zij dat het door den Paus geoorloofd is en werpen mij verwijtingen naar het hoofd, duiden het mij ten kwade en al mijn prediking en onderwijs is tevergeefs.” Vaak ging de edele man te ver in zijnen ijver. Hij klaagde bisschoppen en priesters, die, naar zijne meening dwalende en kettersche leerstellingen verkondigden, bij den Paus aan en verlangde hunne afzetting. Zoo klaagde hij een priester uit Ierland aan, omdat deze de meening was toegedaan, dat er onder het deel der aarde dat wij bewonen ook menschen woonden, en de Paus was dom genoeg om daarop te antwoorden: „Wanneer die mensch in zijne verkeerde leering volhardt, dan moet hij van zijn priestergewaad ontdaan en uit de kerk verbannen worden.”

Nadat Bonifacius dertig jaren lang aan de uitbreiding van het christendom in Duitschland gearbeid had, werd hij tot aartsbisschop van Mainz benoemd en door den Paus in dit invloedrijke ambt, waarin veertien bisdommen onder hem stonden, bevestigd. In deze waardigheid zalfde hij Pepijn tot koning en werkte daarna onafgebroken aan de bevordering van waarachtig christelijke beschaving en vastere gronding der kerkelijke ordeningen. Daarbij vergat hij zijn oorspronkelijk ambt echter niet, maar nog op hoogen ouderdom bezocht hij het land, waarin hij zijn loopbaan als Evangeliebode begonnen was; daar zou de onvermoeide geloofsheld zijn schoon leven met den verheven marteldood eindigen. Gevaar noch bezwaar ziende, trok de bijna tachtig-jarige grijsaard van oord tot oord geheel West-Friesland door, met zulk een geestdrift predikende, dat honderden zich lieten doopen, hunne afgodsbeelden verwoesten en kerken en kloosters bouwden.

Bonifacius had zich voorgenomen om het Pinksterfeest in den omtrek van het tegen-

woordige Dokkum te vieren, waarom hij aldaar eene tent had doen opslaan. Op zijnen tocht derwaarts werd hij echter door een bende heidensche Friezen, die de vernietiging hunner afgodsbeelden wreken wilden, met dolken en zwaarden aangevallen. Zijne begeleiders grepen naar de wapenen, maar hij verbood hun iederen tegenstand, hen wijzende op het voorbeeld des Heilands. „Houdt op, kinderen, vecht niet, dat deed onze Heer ook niet,” zeide hij. Voorts vermaande hij hun, voor de leer van God gewillig te lijden en weinige oogenblikken later viel hij met zijn elf vrienden onder de moordtuigen der verbitterde heidenen. Dit geschiedde te Moorwoud (Murmerwoude) op den 5en Juli 755. Zijn stoffelijk overschot werd in de Domkerk te Fulda bijgezet, waarin tevens zijn bisschopsstaf, zijn Evangelieboek en den dolk, waarmede hij vermoord werd, bewaard worden.

Hoe zacht zien wij de vromen
Den dood, hier zonder schroomen
Blijmoedig tegengaan!

ALMA OF ALLE MAN.

Op den eersten April
Verloor Alva zijn bril.

Dit rijmpje kennen wij zeker allen en wij weten, dat het betrekking heeft op den Briel, welke stad den 1 April 1572 door de Watergeuzen werd veroverd en voor den Prins werd bewaard.

Te Vlissingen had Alva vele Waalsche soldaten liggen en tevens had hij er een sterk kasteel gebouwd. Hij meende daarom, dat die stad het niet spoedig wagen zou, van hem af te vallen. Toch bedroog hij zich hierin. Jan van Kuik, heer van Erpt, wist al spoedig te Vlissingen het nieuws te vertellen, dat den Briel het Spaansche juk had afgeschud en de zijde van den Prins had gekozen. Dit bericht werd door de Vlissingers met zoo groote vreugde ont-

vangen, dat zij te hoop liepen en de wegzending van de Waalsche soldaten eischten. De Overheid was hiertoe niet zeer genegen, temeer daar zij wist, dat Alva aan zestien afdeelingen Spaansche soldaten, die in Brabant lagen, gelast had, naar Vlissingen te trekken. Zij vreesde echter het volk en daarom liet zij bij trommelslag den Walen bekend maken, dat dezen de stad verlaten moesten. De trommelslager sprak daarbij telkens de woorden uit: „Maakt uwe vrouwen en geld gereed, de Spanjaarden komen.”

De burgers sloegen in 't eerst daar vrij weinig acht op. Den volgenden dag zagen zij echter schepen met Spaansche soldaten, uit Brabant gekomen, voor hunne stad ankeren en begrepen ze de woorden van den trommelslager. Onder het roepen van